

A look at the quality of preschool education: Families, teachers and problems with working conditions

Gülnur Gümüş Erten¹

¹ Düzce Yeşiltepe Middle School, Düzce, Turkey, ORCID: 0009-0003-3338-9825

ARTICLE INFO

Article Type: Research Article
Received: 1.11.2023
Accepted: 4.12.2023
Publication: 30.12.2023
Month/ year: 12/2023
Citation: Gümüş Erten, G. (2023). A look at the quality of preschool education: Families, teachers and problems with working conditions. *International Journal of Düzce Educational Sciences*, 1(2), 114-126.

ABSTRACT

Although families want to provide greater access to their children's preschool education, they may experience difficulties in achieving this goal due to factors such as financial difficulties and lack of resources. This can be a barrier and increase educational inequality, especially for low-income families. Teachers are essential for improving the quality of preschool education. However, these teachers often face problems such as low salaries, inadequate educational resources, and work overload. Therefore, more support is needed to increase teachers' motivation and effectiveness. Working conditions play a critical role in ensuring the effective functioning of pre-school education institutions. However, these institutions often face physical infrastructure deficiencies, security issues, and inadequate resources. This can negatively impact students' access to a healthy learning environment. As a result, problems related to families, teachers and working conditions require serious attention in order to increase the quality of pre-school education. By focusing on these problems, the steps that need to be taken to create a more equitable, quality and accessible pre-school education system can be determined.

Keywords: Pre-school education; quality of education; school family collaboration.

Okul öncesi eğitimin niteliğine bir bakış: Aileler, öğretmenler ve çalışma koşulları ile ilgili yaşanan sorunlar

ÖZET

Aileler, çocuklarının okul öncesi eğitimine daha fazla erişim sağlamak istemelerine rağmen, mali zorluklar ve kaynak eksikliği gibi faktörler nedeniyle bu hedefe ulaşmada zorluklar yaşayabilirler. Bu, özellikle düşük gelirli aileler için bir engel oluşturabilir ve eğitim eşitsizliğini artırabilir. Öğretmenler, okul öncesi eğitimin kalitesini artırmak için hayati bir rol oynamaktadırlar. Ancak, bu öğretmenler sıkça düşük maaşlar, yetersiz eğitim kaynakları ve aşırı çalışma yükü gibi sorunlarla mücadele etmek durumundadırlar. Bu nedenle, öğretmenlerin motivasyonlarını ve etkinliklerini artırmak için daha fazla destek sağlanması gerekmektedir. Çalışma koşulları, okul öncesi eğitim kurumlarının etkin bir şekilde çalışmasını sağlamak için kritik bir rol oynamaktadır. Ancak, bu kurumlar sıklıkla fiziksel altyapı eksiklikleri, güvenlik sorunları ve yetersiz kaynaklarla karşı karşıya kalır. Bu, öğrencilerin sağlıklı bir öğrenme ortamına erişimini olumsuz etkileyebilir. Sonuç olarak, okul öncesi eğitimin niteliğini artırmak için aileler, öğretmenler ve çalışma koşulları ile ilgili yaşanan sorunlar ciddi bir dikkat gerektirmektedir. Bu sorunlar üzerine odaklanarak, daha eşitlikçi, kaliteli ve erişilebilir bir okul öncesi eğitim sistemi oluşturmak için atılması gereken adımlar belirlenebilir.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi eğitim, eğitimin niteliği, okul aile işbirliği.

Giriş

Eğitimin bütün kademeleri birbiriyle yakından bağlantılıdır. Okul öncesi kademesi ile birlikte başlayan eğitim yolculuğunda verimli bir eğitim öğretim süreci gerçekleştiğinde, bireyin sonraki eğitim-öğretim hayatı daha nitelikli olmaktadır. Üst kademelerde tam öğrenmenin hayata geçmesi için, okul öncesi eğitimin nitelikli olması ve bir önceki aşamada olumlu öğrenmelerin gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Okul öncesi eğitim aşaması, çocukların hayatta başarılı olabilmeleri için temel yaşam becerilerinin yanı sıra ileri eğitim seviyelerinde gerekecek temel bilgi ve yetenekleri kazanmalarını sağlayan hayati bir süreçtir.

Türkiye’de okul öncesi eğitim nitelik olarak her geçen gün daha fazla gelişmekte ve zorunlu eğitim kapsamına alınması için çalışmalar yürütülmektedir. Okul öncesi eğitim çocuğun doğduğu günden temel eğitime başlayacağı yaşa kadar olan süreci kapsamakla birlikte, çocuğun gelişimsel olarak tüm alanlarına katkı sağlayan, gelecekteki tüm eğitim hayatını etkileyen, bilgi, beceri ve alışkanlıklarının temelini atıldığı, zihinsel gelişimini tamamladığı kritik bir süreçtir (Kök, Tuğluk & Bay, 2005, s. 295). Okul öncesi eğitim alan çocuklarda bilişsel, sosyal duygusal, psikomotor, dil gelişimi ve öz bakım becerileri gibi gelişim alanlarında önemli ilerleme kaydedilmektedir.

Literatür incelendiğinde okulöncesi eğitimin birçok yararından söz edilmektedir. Erken çocukluk döneminde elde edilen becerilerin, ileriki yaşamlarında akademik, toplumsal ve psikolojik açıdan birçok olumlu etkisi olduğu, okul öncesi eğitimin öne çıkan faydalarından biri olarak belirtilmektedir (Aslanargun & Tapan, 2012, s. 224). Yine zihinsel gelişimin 0-6 yaş aralığında geliştiğinin bilinmesi okul öncesi eğitime verilen önemi arttırmaktadır. Okul öncesi eğitimin niteliği uzun yıllardır konuşulmakta ve yeni adımlar atılması için çalışmalar yapılmaktadır. Batı tarihine bakıldığında Aristo ve Eflatun’un okul öncesinin önemine dair görüşlerine rastlanırken, J.J. Rousseau’nun kitap yazdığı geçmişten günümüze okul öncesinin niteliği üzerine çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

Türkiye’nin eğitim politikalarında, 2005 yılından itibaren okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmak ve okullaşma oranını artırmak amacıyla çeşitli önemli adımlar atılmıştır. Bu çerçevede, 17. Milli Eğitim Şurası’nda, okul öncesinin 5-6 yaş grubu için zorunlu olması kararı alınmıştır. Bu karar doğrultusunda, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında 32 pilot ilde, 5 yaş grubu çocuklar için okul öncesi eğitim zorunlu hale getirilmiştir. Ayrıca, 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde okul öncesinin zorunlu hale getirilmesi için belirli hedeflere odaklanılacağı açıklanmıştır. Okul öncesi eğitimin daha fazla yaygınlaştırılması amacıyla Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından eğitim modellerinin çeşitlendirilerek genişletilmesi ve okul öncesi eğitime yapılan yatırımların artırılması planlanmaktadır. Aynı zamanda, okul öncesi eğitimin tamamen ücretsiz hale getirilmesi ve okul öncesi eğitimle ilgili tüm paydaşların yeterli farkındalık seviyelerine ulaşmasının sağlanması üzerinde önemli bir vurgu yapılmıştır (Can & Kılıç, 2019, s. 484).

Çocukların gelişim sürecinde ilk rehberleri ailedir. Özellikle okul öncesi dönemde, çocuklar önce ailelerin örnek alırlar. Bu aşamada, temel bilgi ve beceriler de ilk kez aile içinde kazanılır. Bu nedenle aile, çocuğun bakımı, gelişimi ve eğitiminden sorumlu olan temel bir kurumdur. Okul öncesi eğitim kurumları ise ailelerin ardından, çocukları toplumsal yaşama hazırlayan ve ailelere destek sağlayan kuruluşlar olarak sistemde yer alırlar (Toran & Özgen, 2018, s.230).

Başlangıçta iş hayatında olan annelerin çocuklarına yönelik destek sağlamak amacıyla oluşturulan kurumlar, ilerleyen bilimsel gelişmelerin etkisiyle modern eğitim anlayışıyla dönüşerek, çocukların tüm gelişim gereksinimlerini karşılama, onları ilerideki toplumsal ve akademik yaşama hazırlama ve temel eğitim için uygun hale getirme rollerini üstlenmiştir (Zayimoğlu, Kaya & Durmaz, 2014, s.71). Günümüzde daha çok çalışan annelerin 3 yaştaki çocuklarının, anaokullarının küçük yaş gruplarında okul öncesi eğitimi almalarına rağmen, çocukların daralan oyun alanları, evde sınırlanan hareketleri ve yaş gruplarıyla birlikte olma imkânlarının azalması gibi nedenler ve ailelerin son yıllarda okul öncesi eğitimin önemi konusunda bilinçlenmesi nedeniyle, 4-5 yaş gruplarında da okullaşma oranının arttığı görülmektedir.

Türkiye’de okul öncesi eğitimin giderek yaygınlaşmasıyla birlikte, okul öncesi eğitim kurumlarının sunduğu imkânlar, öğrenci sayısı, sınıf düzenlemeleri, farklı yaş gruplarının bir arada bulunduğu sınıf yapısı, sınıfların fiziksel durumu, eğitim materyalleri, oyuncaklar ve benzeri gereksinimler, öğretmenlerin nitelikleri, uygulanan okul öncesi eğitim programı, öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi ve beceriler, velilerin okul öncesi eğitime verdiği önem ve bu önemin uygulamalara etkisi, toplumun okul öncesi eğitime bakış açısı gibi birçok farklı konu önem kazanmıştır. Bu nedenle okul öncesi eğitimin niteliğinin yükseltilmesi ve mevcut sorunların çözümü için adımlar atılması gerekliliği anlaşılmıştır. Nitelikli bir okul öncesi eğitim sağlamak için fiziksel koşulların iyileştirilmesinin ne kadar önemli olduğu vurgulanmıştır (Kursunlu, 2018, s. 46).

Okul öncesi eğitim veren kurumların bulunduğu binaların çocukların sağlıklı gelişimlerine fırsat sunacak bir şekilde düzenlenmesi verilecek eğitimin kalitesini arttıracaktır. Her çocuk için nitelikli bir eğitime erişmek hakktır. Çocukların eğitim haklarından yararlanmaları, sağlam kişilik geliştirebilmeleri ve nitelikli bir okul öncesi eğitimin çocukların tüm gelişim alanlarına katkı sunması için okul öncesi eğitimde yaşanan sorunların derinlemesine tartışılması gerekmektedir. Öğretmenlerin özellikle kendi uygulamalarından kaynaklı sorunlar hakkında farkındalıklarının gelişmesi sağlanarak, okul öncesi eğitimin niteliğinin geliştirilmesine katkıda bulunabilir (Öztürk & Gangal 2016, s. 424). Bu dönemde verilecek eğitimin kaliteli ve tüm sorunlardan arınmış olması önce çocuk sonra toplumu olumlu etkileyeceği düşünülmektedir (Balaban, 2017, s. 1).

Okul öncesi eğitimin niteliğine ve yaşanan sorunlara bakıldığında; yönetim kaynaklı, fiziksel yetersizlik kaynaklı, okul-çevre ilişkileri kaynaklı, program kaynaklı, öğrenci davranışları kaynaklı, öğrenci gelişim ve uyum durumları kaynaklı vb. birçok konuda öğretmenlerin çeşitli sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Türkiye'de okul öncesi eğitimin istenilen düzeye yükseltilmesi için öncelikle mevcut sorunların belirlenmesi ve bu sorunların giderilmesi için stratejiler geliştirilmesi gereklidir (Zembat, 2012, s. 203). Yönetimden kaynaklı sorunlar; ilkökul ve ortaokul yöneticilerinin birçoğunun okul öncesi alanında uzman olmamaları nedeniyle, öğretmen ve öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmalarıdır. Fiziksel yetersizliği bulunan sınıfların anasınıfı yapılması nedeniyle de bu sınıflarda eğitim öğretim faaliyetini gerçekleştirmeye çalışan öğretmenler çeşitli zorluklar yaşamaktadır. Karşılaştıkları zorluklar neticesinde kendi branşlarının önemsenmediğini hissetmeleri öğretmenlerin iş doyumlarını düşürebilmektedir.

Okulların bulunduğu çevrenin niteliğinin zayıflığı, velilerin sosyoekonomik düzeylerinin düşük olması, velilerin eğitim seviyeleri ve okul öncesi eğitimin öneminin farkında olmamaları da sorun teşkil edebilecek unsurlardandır. Okul öncesi eğitim programının 5 saat kesintisiz eğitimden oluşması, birçok okul öncesi öğretmenin yardımcı personel olmadan, teneffüse çıkmadan kesintisiz çalışması da öğretmenlerin alanda yaşadığı zorluklardandır. Bununla birlikte okul öncesi eğitim kademesinde çalışan öğretmenlerin deneyimledikleri farklı sorunlar da söz konusu olabilmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın temel amacı okulöncesi eğitimin niteliğini etkileyen durumları incelemek, alandaki öğretmenlerin sorunlarını ortaya koymak oluşturmaktadır. Okul öncesi eğitim uygulamalarını yürüten öğretmenlerin düşünce yapısını ve deneyimlerini incelemek, bu sorunların anlaşılmasına ve çözüm önerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacak bir araştırma için büyük önem taşır. Bu bağlamda, aşağıdaki soruların yanıtları aranmıştır:

- 1) Okul öncesi öğretmenleri okul öncesi eğitim sürecinde okul-aile ilişkileri konusunda ne tür sorunlar yaşamaktadırlar?
- 2) Okul öncesi öğretmenleri okul öncesi eğitim sürecinde sınıf deneyimlerine ilişkin ne tür sorunlar yaşamaktadırlar?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Nitel araştırmalarda, gözlem, mülakat ve doküman analizi gibi veri toplama teknikleri kullanılarak, katılımcıların algıları ve olaylar, doğal ortamda gerçekçi ve kapsamlı bir şekilde sunularak incelenmektedir (Karasar, 2005). Çalışma, nitel araştırma türlerinden olgubilim desenindedir. Olgubilim araştırmaları nitel araştırmanın doğasına uygun olarak bize kesin ve genellenebilir sonuçlar vermeyebilir. Ancak bir olguyu daha iyi tanımamıza ve anlamamıza yardımcı olacak örnekler, açıklamalar ve yaşantılar ortaya koyabilir. Olgu bilim araştırmaları, veri analiziyle birlikte katılımcıların deneyimlerini ve anlamlarını açığa çıkarmayı amaçlar. Bu tür araştırma desenlerinde temel veri toplama aracı genellikle görüşmelerdir. Görüşmeler aracılığıyla, katılımcıların deneyimlerini ve bu deneyimlere yükledikleri anlamları anlamak için araştırmacılara sunduğu esneklik, etkileşim ve sondalar yoluyla inceleme özellikleri önemlidir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 66). Bu çalışmada, okul öncesi eğitim alanında Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı anasınıfları ve anaokullarında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin deneyimlerine ve görüşlerine dayalı olarak, okul öncesi eğitimin günümüzdeki niteliği ile karşılaşılan temel sorunları daha derinlemesine anlamak ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmek amacıyla nitel araştırma yöntemi çerçevesinde olgu bilim deseni tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Düzce il merkezinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı 4 bağımsız anaokulu ve 1 ortaokul, 3 ilkökul, 1 lise ile bu okullarda görevli 11 okul öncesi öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu, nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan

amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Bu yöntem, tam anlamıyla nitel araştırma geleneği içinde yer almaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 116). Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme yönteminde, araştırmacı çalışma grubunu kendi yakın çevresinden veya kolayca erişilebilir kaynaklardan seçer. Bu yaklaşım araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır çünkü örnekleme oluşturmak daha kolaydır. Ayrıca, kolayca ulaşılabilen örneklem genellikle daha az maliyetlidir, çünkü seçim süreci daha az zaman ve kaynak gerektirir. Bu nedenle, bu yöntem, araştırmacının belirli bir konuda hızlı ve ekonomik bir şekilde bilgi toplamasına yardımcı olabilir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 122). Bu çalışmada kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi tercih edilmiş olmasının birinci nedeni, Düzce il merkezindeki okulların ve çalışma grubu içindeki öğretmenlerin araştırmacıya ulaşma açısından kolaylık sağlamasıdır. İkinci nedeni ise katılımcıların hepsinin gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul etmiş olmalarıdır. Bu sebeplerle, araştırmanın amaçlarına uygun bir şekilde çalışma grubunu belirlemek için kolay ulaşılabilir örnekleme yönteminin kullanılmasına karar verilmiştir. Araştırmanın katılımcılarının özellikleri Tablo 1'de aşağıda belirtilmiştir. Katılımcıların gerçek isimleri yerine takma isimler kullanılmıştır ve erkek öğretmenler "E", kadın öğretmenler ise "K" sembolü ile belirtilmiştir.

Tablo 1.

Öğretmenlerin tanımlayıcı nitelikleri:

Kod	Mesleki Kıdem (yıl)	Okul Türü
Ö1E	9	Anaokulu
Ö2E	9	Anaokulu
Ö3E	14	Anaokulu
Ö4K	12	Anaokulu
Ö5K	13	Anaokulu
Ö6K	6	Anaokulu
Ö7K	15	İlkokul Anasınıfı
Ö8K	13	İlkokul Anasınıfı
Ö9K	12	İlkokul Anasınıfı
Ö10K	22	Ortaokul Anasınıfı
Ö11K	15	Lise Uygulama Anasınıfı

Katılımcıların gizliliğini korumak için kodlar kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 8 tanesi kadın okul öncesi öğretmeni, 3 tanesi erkek okul öncesi öğretmenidir. Kadın okul öncesi öğretmenlerinin 3 tanesi bağımsız anaokulunda, 1 tanesi Lise Uygulama Anasınıfında, 1 tanesi Ortaokul Anasınıfında, 3 tanesi İlkokul Anasınıfında çalışmakta, 3 erkek okul öncesi öğretmeni ise anaokulunda çalışmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 3 tanesinin mesleki kıdemi 10 yıl altındayken, diğer katılımcıların 10 yıl üstü mesleki kıdeme sahip öğretmenler olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri, görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış sorular içeren bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu hazırlanırken bir uzmanın görüşüne başvurulmuş ve çalışma grubu dışındaki bir anaokulu müdürüne ön deneme yapılmıştır. Bu ön denemelerin ardından gözlem formu son haline getirilmiştir. Yarı yapılandırılmış formda, katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları sorunları belirlemeye ve çözüm önerilerini ortaya koymaya yönelik iki temel soru ve sonuçta sorular bulunmaktadır. Görüşme sırasında sorulan bazı örnek sorular şunlardır: Türkiye'de okul öncesi eğitimin niteliği hakkında ne düşünüyorsunuz? Velilerinizle ilgili ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?

Sınıfınızdaki performansınızı göz önünde bulundurursanız, öğretmenlikte kendinizi daha çok geliştirmeniz gerektiğini düşündüğünüz alanlar nelerdir? Sınıf deneyimlerinde öğrenci kaynaklı yaşadığınız sorunlar var mı?

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri toplanabilmesi için okul müdürlerinden izin alınmış, okul müdürleri ve öğretmenler çalışmanın amacı hakkında bilgilendirilmiştir. Çalışma, gönüllü öğretmenlerle gerçekleştirilmiştir ve veri toplama sürecinde sınıfların eğitim-öğretim düzenine zarar verilmemesine dikkat edilmiştir. Katılımcıların kişisel bilgileri gizli tutulmuş ve veriler yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşmelerle toplanmıştır. Araştırmacı, görüşmelere başlamadan önce kendi hakkında kısa bir bilgi vermiş ve görüşmenin amacını açıklamış, böylece okul müdürleri ve öğretmenler arasında güvenli bir ortam sağlanmıştır. Görüşmeler, 2022 yılı Aralık ayında Düzce merkezdeki anaokulları ve anasınıflarında gerçekleştirilmiş ve okula ulaşamayan öğretmenlerle okul dışında görüşülerek tamamlanmıştır. Gözlemler ise çalışmaya katılan öğretmenlerin sınıflarında araştırmacı tarafından yapılmıştır. ÖZE ve ÖTK kodlu öğretmenler ses kaydı almaya izin verirken, ses kaydına onay vermeyen öğretmenlerle yapılan görüşmelerde detaylı notlar alınmış ve veriler belgelemiştir. Görüşmelerin süresi yaklaşık olarak 25-30 dakikadır

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada görüşmeler gerçekleştirilmiş ve elde edilen verilerin analizinde içerik analizi ve betimsel analiz yöntemleri kullanılmıştır. İçerik analizi, kuramsal anlamda belirgin olmayan temaların ve varsa alt temaların oluşturularak verilerin analiz edilmesinde kullanılan bir tekniktir. Bu yöntem, araştırma verilerinin daha derinlemesine anlaşılmasına ve anlamlandırılmasına yardımcı olur (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 82). Analiz işlemi, görüşme formundaki katılımcıların verdiği yanıtlara dayalı olarak oluşturulan temalar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Betimsel bir analiz türünün kullanıldığı bu araştırmada, görüşme yapılan bireylerin doğrudan alıntılara yer vermek ve bu alıntılardan yola çıkarak sonuçları açıklamak oldukça önemlidir. Bu şekilde, katılımcıların görüşleri ve deneyimleri doğrudan ifade edilerek, analiz sonuçları daha anlaşılır hale getirilir ve araştırmanın güvenilirliği artırılır (Yıldırım & Şimşek, 2021:-, s. 282). Araştırmacı, görüşmeler sırasında, katılımcı öğretmenlerin ifadelerine dikkatle yaklaşmış ve özellikle kendi kullanımı tercih ettikleri kavramları ve ifadeleri korumuştur. Katılımcıların görüşlerinden elde edilen verilerin analizinde, başlangıçta belirlenmiş olan kategorilere uygun kodlar oluşturulmuştur. Bu kodlar daha sonra içeriklerini en iyi şekilde yansıtacak kategoriler altında gruplanmıştır. Görüşme sonuçlarından ortaya çıkan temalar, entegre bir yaklaşımla sunulmuştur. Bu çalışmada içerik analizi sürecinde yorumdan kaçınılmış ve oluşturulan kodlar ve temaların nesnel bir şekilde sunulmaya çalışılmıştır. Araştırmadaki kodlar, benzerlikler ve farklılıklarına göre gruplandırılmış ve araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra elde edilen bulgular yorumlanarak sorunlar incelenmiştir.

Araştırmanın İnanırcılığı ve Aktarılabirliği

Nitel araştırmalarda, geçerlik ve güvenilirlik koşullarının sağlanması hayati bir öneme sahiptir. Araştırmacılara çalışmalarında esnek bir yaklaşım sunulur. Bu esneklik, araştırmacının kişisel deneyimlerine dayalı yorumlara açık hale getirir. Dolayısıyla, araştırmaların kapsamlı olması amaçlanır. Araştırmaya katkı sağlayan tüm özellikler planlı bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Ayrıca, araştırma sürecinde açık, anlaşılır ve net açıklamalar yapılmalıdır. Bu nedenle, geçerlik ve güvenilirlik şartlarına titizlikle uyulmalıdır. Güvenirliğin alt maddeleri inandırıcılık, aktarılabirlik, güvenilebilirlik ve kanıtlanabilirliktir. Araştırmada, katılımcıların elde ettikleri verilerin gerçekliğe uygunluğuna "inandırcılık" denilmektedir. Bu inandırcılığı artırmak amacıyla, görüşme metinlerinden doğrudan alıntılara yer verilerek katılımcıların bakış açıları doğrudan yansıtılmıştır. Aktarılabirlik, elde edilen bulguların başka çalışmalara ve durumlara uyarlanabilir olma durumunu ifade eder. Bu çalışmada, kullanılan kaynaklara ayrıntılı atıflar yaparak çalışmanın aktarılabirliği vurgulanmıştır. Güvenilebilirlik, araştırmanın içsel uyumu ve tutarlılığını ifade eder. Araştırma yöntemi ve aşamalarının ayrıntılı bir şekilde açıklanması, çalışmanın güvenilebilirliğini desteklemiştir. Teyit edilebilirlik ise, çalışmadan elde edilen bulguların içeriklerinin, katılımcıların ifadeleri ve deneyimleri ile uyumlu olduğunu ispat etmek anlamına gelir. Bu, araştırmanın güvenirliğini artırır ve verilerin güvenilir olduğunu gösterir (Yıldırım & Şimşek 2021, s. 281).

Araştırmada etik ilkelerin sağlanması için bir dizi strateji uygulanmıştır. İlk olarak, araştırmacı kendi ön yargılarını ve deneyimlerini bir kenara bırakarak sadece katılımcıların fenomene ilişkin deneyimlerine odaklanmıştır. Verilerin toplanması sürecinde araştırmacı, uzun süre katılımcılarla meşgul olmuş, geri bildirimler almış, katılımcıların ifadelerini değiştirmeden kullanmış, notları ve ses kaydını kontrol etmiştir. Ayrıca, katılımcılara araştırma hakkında açık bir bilgilendirme yapmış, katılımcıların gizliliğini korumak için

kodlar kullanmış, ses ve görüntü kaydı için katılımcılardan izin almış ve pilot görüşme yapma imkanı varsa bu fırsatı değerlendirmiştir. Bu stratejiler, etik kuralların titizlikle uygulanmasını sağlamıştır.

Etik Kurul İzni

19.10.2023 tarihinde Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından 2023/319 karar sayısı ile izin verilmiştir.

Bulgular

Araştırmada öğretmenlerin görüşleri, araştırma soruları çerçevesinde iki ana tema altında incelenmiştir. İçerik analizi sonucunda, bu temalara bağlı olarak ortaya çıkan alt temalar ve kodlar bu bölümde ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Tema 1: Okul Öncesi Öğretmenleri Okul Öncesi Eğitim Sürecinde Okul-Aile İlişkileri Konusunda Yaşadıkları Sorunlar

Okul öncesi öğretmenlerinin okul-aile ilişkileri kaynaklı yaşanan sorunlara dair görüşleri Tablo 2'de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 2.

Birinci Temaya Ait Kategori ve Kodlar

Alt Temalar	Öğretmen görüşlerine göre kategoriler	Katılımcılar
Ailenin Tutumu	Eğitim sürecinde öğretmene müdahalelerin fazla olması	Ö1E, Ö9K, Ö8K, Ö4K, Ö5K
	Öğretmeden taleplerin ve beklentinin fazla olması	Ö7K, Ö1E, Ö5K
	Ailenin Eğitim sürecine yeterince dahil olmaması	Ö1E, Ö6K
	Okul-aile arasında tutum birliğinin olmaması	Ö2E, Ö11K, Ö6K, Ö1E
	Ailenin ilgisizliği	Ö8K, Ö4K, Ö3E, Ö11K
	Okul öncesi kurumlarının bakımevi olarak görülmesi	Ö1E, Ö7K, Ö2E, Ö3E
	Öğretmene bakıcı muamelesi yapılması	Ö9K, Ö4K, Ö6K, Ö5K
	Okulda öğretilenlerin evde desteklenmemesi	Ö4K, Ö6K
	Toplantılara katılımın az olması	Ö8K, Ö4K
Malzeme almak istememeleri	Ö1E, Ö9K	

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin velilerle yaşanan problemlere ilişkin en yaygın görüşünün öğretmene fazla müdahale yapılması olduğu (5 kişi) gözlemlenmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı (4 kişi) eğitim sürecinde ailelerin katılımının eksikliğini vurgularken, bazı öğretmenler (4 kişi) ailelerin kendilerine bakıcı muamelesi yapmalarından şikâyet etmektedir. Ayrıca, okul ve aile arasında tutum birliğinin eksikliği (4 kişi) ve velilerin ilgisiz olması (4 kişi) da öne çıkan problemler arasındadır. Diğer öğretmenler ise ailelerin tutumları kaynaklı yaşanan problemlere dair farklı görüşler ortaya koymaktadır, örneğin velilerin öğretmenden fazla beklenti ve talepleri (3 kişi), toplantılara yetersiz katılım (2 kişi), malzeme almak istememe (2 kişi), okulda verilen eğitimin evde desteklenmemesi (2 kişi), ve ailenin eğitim sürecine yeterince dahil olmaması (2 kişi). Bu konudaki bazı öğretmen görüşleri aşağıya çıkarılmıştır:

Ailenin Tutumu

Ailelerin eğitim-öğretime ve daha da özelinde okul öncesi eğitime ilişkin sergiledikleri tutum oldukça önemli etkiler meydana getirmektedir. Buna ilişkin bazı görüşler aşağıda sunulmuştur.

"Ailelerin birçoğu okul öncesi eğitim hakkında çok bilinçsizler. Okul öncesi eğitimin önemini bilmeden çocuklarını okula yolladıklarından beklentileri de farklı ve fazlaca olabiliyor. Okul öncesi eğitim kurumlarını bakım evi gibi görüyorlar. Bu durum da okul aile işbirliği çerçevesini olumsuz etkiliyor. İlk görev yaptığım kurumda erkek öğretmen olmam nedeniyle veliler beni çok garip karşılamıştı. Farklı tutum ve davranışlarla karşılaştım. Çünkü onların gözünde okul öncesi bakım evi gibiydi. Erkek olmamdan dolayı anneler veli katılım etkinliklerine katılmak istemiyorlardı. Önyargılarını kırmak zamanımı aldı ve beni baya yordu. Okul öncesi sürecine bazı aileler müdahale etmek istiyorlardı. Oyuncaklarının bir kısmını dikkat dağıttığı için kaldırmayı bir süre sonra dönüşümlü olarak çıkartmayı uygun görmüştüm. Bunu duyan birkaç veli işime karışıp, çocuk haklarına aykırı olduğunu söylemişlerdi. Sene başında çocuklarının kullanacağı kişisel malzeme listesini fazla bulup, almak istemeyen veliler olmuştu. Aidat veriyoruz ya okul alsın malzemeleri demişti bir veli. Öncelikle velinin bilinçlenmesi gerek." (Ö1E)

"Okul aile ilişkileri konusunda yaşadığım öncelikli sorun velinin durması gerektiği yeri bilmeyişidir. Veli, öğretmen biraz ılımlı ise veli öğretmenin işine karışma gücünü kendinde rahatlıkla bulabiliyor. Özellikle öğretmeni çocuğun eğitimcisi olarak değil bakıcısı olarak görüyor. Çocuğumun atleti neden dışarda, yemeğini neden yedirmedin gibi söylemlerle öğretmenin eğitimci kimliğini yok sayıyor. Yaşadığım bir başka sorun ise sanki öğretmenin özel hayatı yokmuş da günün her saati rahatlıkla iletişim kurulabilirmiş gibi düşünüyor veli. Gecenin 12 sinde gelen mesajlar... Sabahın 7 sinde aramalar....bir öğretmen olarak veliler okulöncesi eğitime harcanan paraları kıymetsiz gördüğünü düşünüyorum. Sene başında ihtiyaç listesinin verdiğimde sanki kendime malzeme istiyormuşum gibi, sanki çocuğunun kişisel kullanacağı malzeme değil de öğretmen şahsına istiyormuş gibi bir algıya kapılıyorlar." (Ö9K)

"En temel problemi eğitimden ziyade okul aile ilişkileri olarak görüyorum. Velilerin okul öncesine bakışlarında bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum. Yani okulu okuldan ziyade bir bakımevi şeklinde görme ve bu bakım evi görmesinden kaynaklı okulu ciddiye almama, kendi kurallarını koyma durumu söz konusu. Aynı zamanda eğitimsiz ailelerden kaynaklı sıkıntılarımız var. Eğitimsiz okul öncesinden anlamayan ailelerin çocukları okula uyum sürecinde, okul kurallarına uymakta da sıkıntı yaşıyor bunu aileye anlatmaktan da sıkıntı yaşıyoruz. Bu sebeple aile eğitiminin kesinlikle olması gerektiği düşüncesindeyim kaliteli bir okul öncesi eğitim sürecini yaşayabilmek için. Aynı zamanda velilerimizin normal olarak kendi çocuklarındaki problemlerini görmezden gelme ve kendi çocuklarını biricik görme durumları var. Normal düzeyin dışındaki çocuklardaki problemleri velilere anlattığımız zaman bazen kabullenmeme durumları oluyor. Bu konuda büyük sıkıntı yaşıyoruz." (Ö2E)

Ailenin tutumu, okul öncesi eğitim sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Aile, çocuğun eğitimine destek sağlayan ve onun gelişimini olumlu yönde etkileyen birinci dereceden etkenlerden biridir. Okul öncesi eğitim, çocukların temel gelişimini destekleyen, onlara sosyal ve bilişsel beceriler kazandıran kritik bir dönemdir. Ancak, bu önemli süreçte ailelerin bazen karşılaştığı ön yargılar, çocukların potansiyelini tam olarak ortaya çıkarmalarını engelleyebilir.

Tema 2: Okul Öncesi Öğretmenleri Okul Öncesi Eğitim Sürecinde Sınıf Deneyimlerine İlişkin Yaşadığı Sorunlar

Araştırmada ikinci tema olarak okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim sürecinde sınıf deneyimlerine ilişkin yaşanan sorunlara yönelik görüşleri Tablo. 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.

İkinci Tema Ait Kategori ve Kodlar

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar
Okul öncesi öğretmenleri okulu eğitim sürecinde deneyimlerine ilişkin	Fiziki Yetersizlik	Öğrenme merkezi	Ö8K, Ö6K, Ö3E
		Sınıf büyüklüğü	Ö1E
		Tuvalet olmaması	Ö8K, Ö9K, Ö7K
		Yemekhane olmaması	Ö10K
		Ek kaynak ihtiyacı	Ö7K, Ö8K, Ö10K, Ö11K

Maddi Yetersizlik	Malzeme donanım sorunu	Ö7K, Ö8K, Ö4K
	Yardımcı personel sorunu	Ö1E, Ö7K
	Aidat istenmesi	Ö8K, Ö6K
	Teneffüssüz çalışma	Ö5K, Ö6K, Ö8K, Ö9K, Ö10K, Ö11K, Ö1E
Mevzuat Yetersizliği	İkili eğitilmiş sınıflar	Ö1E, Ö4K
	Ders sürelerinin uzunluğu	Ö6K, Ö9K, Ö10K, Ö11K, Ö8K
	Öğrenci sayıları	Ö5K, Ö10K, Ö3E
	Kaynaştırma öğrencisi	Ö2E, Ö4K, Ö6K, Ö10K, Ö11K
Öğrenci Kaynaklı	Gelişimsel farklılıklar	Ö2E, Ö5K, Ö6K, Ö10K
	Farklı yaş grupları	Ö6K, Ö7K, Ö9K, Ö10K
	Kız erkek sayısı	Ö6K, Ö8K, Ö10K

Tablo 3 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin sınıf deneyimlerine ilişkin sorunlardan; fiziki yetersizlik alt temasında 8 katılımcının sorun yaşadığı, 3 öğretmenin fiziki yetersizlikten dolayı sınıflarında öğrenme merkezleri oluşturmakta güçlük çektikleri ve 3 öğretmen de tuvaletlerin sınıfa ait olmaması, anasınıfı öğrencilerinin, diğer kademelerdeki öğrencilerin kullandıkları tuvaletleri kullanmak zorunda oldukları sorunundan bahsetmişlerdir. Birer katılımcı da sınıfların büyük olmaması ve yemekhane olmaması sorununa değinmişlerdir. Maddi yetersizlik alt temasında öğretmenler en fazla ek kaynak ihtiyacı sorununa değinmişlerdir. Malzeme donanım alt temasına ilişkin 3 öğretmen sorun yaşadığını belirtirken; 2 öğretmen yardımcı personel olmaması sorununa değinmiş, 1 öğretmen de okul öncesi eğitim kurumlarında velilerden aidat istenmesinin sorun oluşturduğunu belirtmiştir.

Mevzuat yetersizliği alt temasında 9 öğretmen teneffüs olmadan çalışmanın en büyük sorunlardan biri olduğunu dile getirmişler, 5 öğretmen ise ders sürelerinin uzun olması sorununa değinmiştir. 2 öğretmen de ikili eğitimin okul öncesinde sorun teşkil ettiğini belirtmişlerdir. Öğrenci kaynaklı sorunlar alt temasında 5 öğretmen kaynaştırma öğrencilerinin olması sorununa değinirken, 4 öğretmen öğrencilerdeki gelişimsel farklılıkların etkinlikler esnasında sorun oluşturduğunu, 4 öğretmen sınıflarda farklı yaş gruplarının bir arada olması sorununa değinmişlerdir. 3 öğretmen sınıflarda öğrenci sayılarının fazla olmasının sorun oluşturduğunu belirtirken yine 3 öğretmen de mevcutlar dağıtılırken kız erkek sayılarının eşit oluşturulmamasından kaynaklı sorunlar oluştuğunu belirtmişlerdir. Bazı öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Fiziki Yetersizlik

Bu kategori, okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel altyapısı ile ilgilidir. Özellikle sınıf düzenlemesi, oyun alanlarının büyüklüğü, oyun ekipmanlarının çeşitliliği gibi faktörleri içerir. Fiziksel yetersizlikler, çocukların eğitimine olumsuz etkiler yapabilir. Örneğin, dar sınıflar çocukların rahatça hareket etmelerine engel olabilir ve oyun alanlarının yetersizliği çocukların fiziksel gelişimini olumsuz etkileyebilir. Buna ilişkin bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir.

"Sınıfımız o kadar küçük ki, farklı merkezlere de böldüğüm için alan sanki daha da küçüldü eşyaları koyacak yer bulamıyorum, öğrenme merkezlerini dolapların üstünde oluşturmak zorunda kaldım." (Ö6K)

"Tuvalet ve lavabolarımız anasınıfına uygun değil ilkokulla aynı tuvaleti kullanıyoruz." (Ö8K)

"Anasınıflarımıza ait bir yemekhane yok. Önceleri sınıfta, etkinlik masasında yemek yiyorlardı, yemek bitiminde her yer kirlendiğinden hemen etkinliğe geçemiyorduk. Toplanması gerekiyordu bu da biraz zaman gerektiriyordu. Daha sonra kapı dışındaki dar koridora masalar çıkararak kendimizce yemekhane oluşturduk. Öyle dar bir alan ki yemek sırasında bir çocuk lavaboya gitmek için kalkmak istese yanında iki, üç arkadaşının da kalkması gerekiyor." (Ö10K)

"Personel ya da yardımcı eksikliğinden dolayı çocukların başına her şey gelebilir. En basit örnek olarak çocuklarımızın tuvaletleri sınıflarımızın dışındadır. Onlar tuvalete ihtiyaçları ya da el yıkamak için gittiklerinde başlarına bir şey gelse kesinlikle görme imkânımız bulunmamaktadır. Buna rağmen bu gibi durumlarda birinci sorumlu olarak öğretmen tutulmaktadır ve bu sorumluluk çok ağırdır." (Ö7K)

Bu durumlar, okul yönetiminin ve ilgili paydaşların acil önlemler alması gerektiğini göstermektedir. Fiziksel koşulların iyileştirilmesi, sağlığa uygunluk standartlarının artırılması, öğretmenlerin daha iyi desteklenmesi ve öğrenci güvenliğinin sağlanması için gerekli adımların atılması, okul öncesi eğitimde daha sağlıklı ve etkili bir ortamın oluşturulmasına katkı sağlayabilir. Bu sorunların çözümü, hem öğrencilerin daha iyi bir eğitim almasına olanak tanıyacak hem de eğitimcilerin daha etkili bir şekilde görevlerini yerine getirmelerine yardımcı olacaktır.

Maddi Yetersizlik

Bu kategori, okul öncesi eğitim kurumlarının maddi kaynaklarına odaklanır. Öğretim materyalleri, kitaplar, oyuncaklar, temizlik malzemeleri ve diğer kaynaklar bu kategoriye dahildir. Maddi yetersizlikler, öğrencilere çeşitli öğrenme deneyimleri sunma kapasitesini sınırlayabilir. Özellikle yeterli öğretim materyali olmaması, öğretmenlerin yaratıcı öğretim yaklaşımlarını sınırlayabilir.

"Yardımcı kaynak konusunda sıkıntı yaşıyoruz, ek kaynak ihtiyacımız var fakat kaynak aldırarak yasak ve bakanlık tarafından yollanan kitapların içeriği her yıl aynı. 4 yaş grubuna gelen öğrenci, 5 yaş grubuna geçtiğinde de aynı içerik olan kitapları kullanıyor. Küçük yaşlar için uygun ancak anasınıfları için kitaplar basit kalıyor." (Ö8K).

"Ek kaynaklara çok ihtiyacımız var, bakanlığın her yıl ulaştırdığı el ele 1-2-3 kitapları güzel ancak çok yetersiz, özellikle görsel olarak, renk basımı olarak çocukların dikkatini çekmiyor. Şanslıyız ki akıllı tahtamız var ancak bu kitaplar onunla uyumlu değil." (Ö10K)

"Sınıflarda çocuklar için yeterli malzeme bulunmamaktadır. Oyuncak, eğitici oyuncaklar, fotokopi makinaları, projeksiyonlar. Yani eğitimde dengesiz bir durum vardır. Merkezi okullarda bunlar çok fazla iken, köy okullarında çok çok sınırlı malzeme ile öğretmenler çok zor koşullarda eğitim vermektedir." (Ö7K)

"Materyal açısından şanslıyız uygulama anasınıfı olduğumuz için okul gereken desteği fazlaca sağlıyor ancak ek kaynak kitap ihtiyacı duyuyoruz. Bakanlığın gönderdiği yardımcı kitaplar 5 yaş grubu için çok hafif kalıyor, ilkokula hazırlık için gayet yetersiz, ancak ben tecrübeli olduğum için programa sabit kalmıyorum, fotokopilerle de destekliyorum sadece o kaynaklarla ilerleyecek olsak çocukları istediğimiz seviyeye çıkartmakta zorlanırsınız." (Ö11K)

Bu sorunlar, eğitim sistemine ve politika yapıcılara çeşitli düzeylerde müdahalede bulunma çağrısında bulunmaktadır. Kaynak eksikliğinin giderilmesi, malzeme eşitsizliğinin azaltılması ve öğretmenlere daha fazla destek sağlanması, okul öncesi eğitim kalitesini artırabilir ve çocukların daha etkili bir şekilde öğrenmelerine olanak tanıyabilir.

Mevzuat Yetersizliği

Mevzuat yetersizliği, okul öncesi eğitimle ilgili düzenlemelerin eksikliğini veya yetersizliğini ifade eder. Öğrenci-öğretmen oranları, müfredat standartları, öğretmen nitelikleri ve benzeri konuları içerir. Mevzuat yetersizliği, eğitim programlarının eksikliği veya çocukların ihtiyaçlarına uygun eğitim hizmetlerinin sunulmamasına yol açabilir.

"Yıllardır branş olarak mağdurusuz. Lavaboya bile gidemiyoruz, çocukları yalnız bırakmak istemiyoruz lakin teneffüs olmasa da bir 10-15 dakika molaya ihtiyaç duyuyoruz, bizim de diğer öğretmenler gibi ihtiyacımız var, bir süre sonra performansım düşüyor." (Ö5K)

"Aralıksız 50 şer dakikadan 6 etkinlik saati eğitim okul öncesi öğretmeninin performansını kötü yönde etkiliyor, tuvalete bile gidemediğim zamanlar oluyor." (Ö6K)

"6 saat boyunca hiç ara vermeden sınıfta duruyor olmak çok yorucu, mesleğimi her ne kadar çok sevsem de bu durum iş doyumumu da olumsuz etkiliyor. İster istemez yorgunluğumuz öğrenciye de yansıyor." (Ö8K)

"Diğer branşlar 40 dakika ders yaparken biz aralıksız 50 dakikadan 6 etkinlik saati çalışıyoruz. Çok yoruluyoruz." (Ö11K)

Bu sorunlar, öğretmenlerin fiziksel ve mental sağlıklarını korumak, iş doyumlarını artırmak ve daha etkili bir eğitim ortamı sağlamak adına dikkate alınmalıdır. Okul yönetimi ve ilgili paydaşlar, öğretmenlerin çalışma koşullarını gözden geçirmeli, uygun molaları sağlamalı ve eşit çalışma saatleri konusunda adil bir politika izlemelidir. Bu, öğretmenlerin daha iyi bir performans sergilemelerine ve öğrencilere daha etkili bir şekilde hizmet vermelerine olanak tanıyabilir.

Öğrenci Kaynaklı Sorunlar

Bu alt başlık, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına odaklanır. Özellikle özel gereksinimleri, davranış sorunları veya öğrenme güçlükleri olan çocukları içerir. Öğrenciden kaynaklı yetersizlikler, öğretmenlerin ek destek ve özelleştirilmiş öğretim gereksinimlerini karşılamak için daha fazla kaynağa ihtiyaç duymalarına neden olabilir. Bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

"Kaynaştırma öğrencisi olması da bir sorun teşkil ediyor. Diğer çocukların dikkatini dağıtıyor. Bazen diğer çocuklara zarar verdiği de olabiliyor. Bazı durumlarda öfkelenip, sınıftaki eşyalara zarar verdiği oluyor. Kafasına göre dışarı çıkıyor. Sürekli sınıf düzeni bozulmuş oluyor." (Ö6K)

"Kalabalık sınıfta kaynaştırma öğrencisi olduğunda ilgilenmesi zor oluyor. Geçen yıl otistik 4 yaşında bir öğrencim olmuştu. Çocuklar küçük olduğu için hepsi ayrı ilgi istiyor bunun yanında konuşamayan otistik öğrencimle ilgilenmekte, iletişim kurmakta zorlanmışım." (Ö10K)

Bu sorunlar, okul yönetimi, öğretmenler ve ilgili uzmanlar arasında işbirliği yaparak, kaynaştırma öğrencileri için uygun destek ve stratejilerin belirlenmesini gerektirir. Ayrıca, öğrencilere hoşgörü ve anlayış içinde yaklaşmak, sınıf içindeki ilişkileri olumlu yönde etkileyebilir ve öğrenciler arasında bir dayanışma atmosferi oluşturabilir.

Araştırma sonuçları, katılan 11 okul öncesi öğretmenine göre okul öncesi eğitimde karşılaşılan sorunların çeşitli kaynaklardan kaynaklandığını ortaya koymaktadır. Velilerin tutumlarına dayalı sorunlar, maddi konular, mevzuat yetersizliği, öğrenciler ve fiziksel koşullar arasında dikkat çekmektedir. Katılımcı öğretmenlerin benzer sorunları paylaşmaları, bu sorunların uzun süre boyunca çözülmediğini ve okul öncesi eğitim alanında ilerleme sağlanmadan devam ettiğini göstermektedir. Bu sorunların giderilmesi için uygulamaların hayata geçirilmesi, okul öncesi eğitimin kalitesinin artırılmasına katkı sağlayabilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Düzce'deki farklı anaokulları ve anasınıflarında görev yapan, çeşitli deneyimlere sahip 11 okul öncesi öğretmeni ile yapılan görüşmelerde, bu öğretmenlerin okul öncesi eğitimde veli kaynaklı ve sınıf deneyimleri kaynaklı çeşitli sorunlar yaşadıkları gözlemlenmiştir. Araştırma sonuçları, bu sorunların benzerlikler taşıdığı ve literatürde de benzer sorunların bulunduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler, eğitim sürecinde ailelerin tutumlarından kaynaklanan sorunları; eğitim sürecinde öğretmene fazla müdahale, ailelerin eğitim sürecine yeterince dahil olmak istememeleri, okul-aile arasında tutum birliğinin eksikliği, velilerin ilgisizliği, okul öncesi kurumlarının sadece bakımevi olarak görülmesi, öğretmene bakıcı muamelesi, okulda öğretilenlerin evde desteklenmemesi, toplantılara katılımın düşüklüğü, velilerin öğretmenin verdiği malzeme listesini istememeleri olarak belirtmiştir. Bir öğretmen aile kaynaklı sorun yaşamadığını belirtirken diğer tüm öğretmenler benzer sorunları yaşadıklarını dile getirmiştir.

Alan yazına bakıldığında araştırmanın bulgularında dile getirilen sorunlara benzer sorunların yaşandığı görülmektedir. Kaya (2013) ve Zembat'ın (2012) bulgularına göre, velilerin okul öncesini bakıcılık olarak algılamaları, bilgisiz olmaları ve okulda verilen eğitimi evde desteklememeleri temel sorun olarak belirtilmiştir. Sabancı, Altun ve Uçar Altun'un (2018) bulgularına göre ise, aileler okul öncesi eğitimini yeteri kadar değer vermemekte, öğretmenin düzenlediği toplantılara ve sınıf içi etkinliklere düşük düzeyde katılım sağlamaktadırlar. Benzer şekilde, Zayimoğlu Öztürk, Kaya ve Durmaz'ın (2015), araştırma bulgularına göre, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin velilerle yaşamış oldukları en önemli sorunların başında "velilerin okul öncesi eğitimi bakıcılık olarak algılamaları ve bilgisiz olmaları" yer almakla birlikte velilerin okul öncesi eğitim konusunda bilinçlendirilerek okul öncesinin niteliğinin artabileceğini belirtmektedir. Ertör (2015), araştırma bulgularını destekler nitelikte okul öncesi eğitiminde, eğitimin niteliğinin artması ve eğitimin sürekliliği açısından okulda verilen eğitimin evde devam etmesi için ailelerle düzenli ve sağlıklı bir iletişim kurulması gerektiğini ifade etmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler eğitim sürecinde sınıf deneyimlerine yönelik; fiziksel yetersizlik, maddi yetersizlik, mevzuat yetersizliği ve öğrencilerden kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin

fiziki yetersizliklerden kaynaklı yaşadıkları sorunlar şunlardır: sınıflarında öğrenme merkezleri oluşturamamaları, sınıflarının çok küçük olması, tuvaletlerin okulöncesi çocuklarına uygun olmaması, okulöncesi sınıflarına ait yemekhanelerinin olmamasıdır. Kandır'a (2001) göre, eğitim programının sağlıklı uygulanabilmesi için okulun fizikî olanakların yeterli olması gerekmektedir. Sabancı, Altun ve Uçar Altun'un (2018) bulgularına göre, okul öncesi eğitimde, ana sınıflarının fiziki özelliklerinin yetersiz olması, yeterli derslik olmaması, gibi sorunlarla karşılaşmaktadır. Özkubat (2013), okul öncesi eğitimde niteliğin fiziksel koşullara bağlı olduğunu ve gerek sınıf içi gerekse dış mekân tasarımlarının çocukların davranışlarını etkilediğini belirtmektedir. Bu bulgular, araştırma sonuçlarını doğrulamakta ve desteklemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin maddi yetersizlikten kaynaklı yaşadıkları sorunlar; ek kaynaklara ihtiyaç duyup, temin edememeleri, malzeme ve donanım sorunları, sınıflarında yardımcı personel olmaması, velilerden aidat istenmesi olarak belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ağırlıklı olarak yaşadıkları sorunların, bakanlığın gönderdiği yardımcı kaynağın her yıl aynısının yenilenmeden gönderilmesi, tüm yaş gruplarının aynı kaynağı kullanmak zorunda olmaları ve ek olarak kaynak alımının da yasak olmasından dolayı ders işleyişini desteklemekte sıkıntı yaşamaları, diğer önemli bir sorunun da yardımcı personel olmadan çalışmak zorunda oldukları görülmektedir. Sabancı, Altun ve Uçar Altun'un (2018) bulgularına göre, anasınıflarında yardımcı personel çalıştırmak için personelin sigortasının, ücretinin veliden alınan aidatlarla ödenememesinden dolayı personel çalıştırmanın güçlüğü, personelsiz çalışan bir öğretmenin iş yükünün artmasından dolayı yaşadıkları sorunlar araştırmanın bulguları ile benzerlik gösterip, araştırmayı desteklemektedir.

Öğretmenler mevzuat yetersizliğinden kaynaklı sorunlar olarak; teneffüssüz çalıştırdıklarından, ders süresinin uzun olmasından, ikili eğitim yapılmasından bahsetmişlerdir. Teneffüs günde 5 saat çalışan okul öncesi öğretmenleri, kişisel ihtiyaçlarını bile karşılayamamakta, motivasyonları düşmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu teneffüs olmadan çalışmanın büyük bir sorun olduğunu dile getirmişlerdir. İlgili yönetmelik (MEB, 2014) incelendiğinde, okul öncesi eğitimin aralıksız 6 etkinlik saati olarak belirlendiği ve okul öncesi öğretmenlerine teneffüs hakkı tanınmadığı görülmektedir. Teneffüssüz uzun süre çalışmanın okul öncesi öğretmenlerinin kişisel ihtiyaçlarını karşılamaları için sıkıntı oluşturabileceği ve bu konuda yasal düzenleme ihtiyacı olduğu söylenebilir. Araştırma bulgularını destekler nitelikte, Ağgöl Yalçın ve Yalçın (2018), okul öncesi eğitimde etkinliklere kesintisiz devam edilmesinin öğretmenleri olumsuz etkilediğini, okul öncesi eğitimde teneffüs süresinin olmamasının önemli bir sorun olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, Sabancı, Altun ve Uçar Altun, (2018), ile Can ve Serençelik 'in (2017) bulgularına göre, okul öncesi öğretmenlerinin teneffüs sürelerinin olmaması ve kesintisiz eğitim yapılması, onları fiziksel ve psikolojik olarak çok zorlamakta, çevreleriyle ilişkilerini zorlaştırmaktadır.

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin öğrencilerden kaynaklı yaşadıkları sorunlar; öğrenci sayılarının fazla olması, mevcutlarının şubelere eşit dağıtılmaması, farklı yaş gruplarının sınıflarda bir arada olması, öğrenciler arasındaki gelişimsel farklılıkların bulunması, kaynaştırma öğrencisinin olması olarak belirtilmektedir. Katılımcılara göre, sınıflardaki öğrenci sayısının fazla olmasından dolayı öğretmenler tüm öğrencileriyle yeterince ilgilenemediklerini düşünüp kendilerini yetersiz hissediyorlar hem de kalabalık sınıflarda daha çok yoruluyorlar. Böyle bir durumda da okul öncesi eğitim sınıflarında niteliğin sağlanabilmesi için şubelere düşen öğrenci sayısının azaltılmasına yönelik bir takım düzenlemelere ihtiyaç olduğu görülmektedir. Kök vd. (2007) göre, katılımcıların büyük çoğunluğu, okul öncesi eğitimde öğrenci mevcudunun sınıflarda çok fazla olmasını bir sorun olarak görmektedir. Öğrenci sayısının az olduğu sınıflarda öğretmenler, öğrencilere daha fazla zaman ayırabileceği için, çocukların bireysel farklılıklarına göre etkinlikler düzenleyebilir ve onların yeteneklerini ortaya çıkarabilir. Öğrenci sayısı kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisinin de bulunması öğretmenlerin yaşadıkları diğer önemli bir sorun olarak görülmektedir. Sığırtmaç vd. (2011) göre, öğretmenlerin kalabalık sınıflarda kaynaştırma öğrencisiyle yeterince ilgilenemediği tespit edilmiş olup, kaynaştırma öğrencisi olan sınıfların mevcutlarının düşürülmesi gerektiği ve rehber öğretmen desteğinin sağlanması sonucuna ulaşması ile araştırmanın bulguları ile benzerlik göstererek, bulguları desteklemektedir. Şubelere öğrenci dağıtılırken kız-erkek sayısının dengelenmesi, mevcutların kalabalık olmaması, farklı yaş gruplarının aynı sınıfta olmaması, gelişimsel özelliklere dikkat edilmesi gibi durumlar göz önünde bulundurulursa, öğretmenlerin yaşadıkları sorunların giderilerek, okul öncesinde nitelikli bir eğitimin kapısının açılacağı varsayılabilir.

Sonuç olarak öğretmenlerin birçok sorunla karşılaştığı, bu sorunların genellikle benzer sorunlar olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin ortak yaşadığı sorunların çoğunlukla velilerin tutumuna bağlı sorunlar olduğu, okul öncesi eğitimin niteliği artırılarak velilerin bilinçlendirilmesi düşüncesini ağırlıklı olarak ifade ettikleri görülmektedir. Öğretmenler ek kaynak ihtiyaçlarının olduğunu, fiziksel yetersizlikler, maddi

yetersizlikler, donanım eksikliği içinde eğitim vermenin güçlüğünden bahsetmişlerdir. Fiziksel yetersizliklerin giderilmesi, eğitimin donanımlı, yeterli büyüklükte, ikili eğitim olmayan sınıflarda yapılmasının okulöncesi sınıflarında verilen eğitimin niteliğini önemli ölçüde artırabileceği düşünülebilir. Teneffüs olmadan, yardımcı personelsiz, uzun saatler çalışmaktan yıprandıklarını dile getirerek mevzuatta yenilik yapılmasını dile getiren öğretmenler için, bakanlık yardımcı personel desteği sağlayabilir, öğretmenlerin çalışma süresinin gözden geçirilmesi, daha motivasyonla çalışabilmeleri için hem kurumlar hem de bakanlıkça önlemler alınabilir. Okul öncesi eğitim zorunlu kapsamına alınırsa ve velilerden ücret talep edilmeden okulların maddi imkânsızlıkları, fiziki yetersizlikleri giderilmesi çalışmaları tamamlanırsa, okul öncesi eğitimin niteliğini artırabilir ve sorunların birçoğunun çözümlenmesi sağlanabilir.

Bu araştırma sonuçlarından hareketle başlıca şu öneriler getirilebilir:

- Okul öncesi eğitimle ilgili velilerin olumsuz algılarını ortadan kaldırmak için velilere düzenlenmeli, medyada okul öncesi eğitimin gerekliliği sıkça dile getirilmelidir.
- Okul ve sınıfın fiziksel özellikleri, öğrenci sayısı ve öğrenci gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanmalıdır. Okul öncesinde ikili eğitim yapılmaması için gerekli önlemler alınmalıdır.
- Okul öncesi eğitimde teneffüs hakkı verilerek, öğretmene ve öğrencilere zaman verilmelidir. Sene başında okul idareleri sınıf mevcutlarını kız-erkek sayısı eşit olacak şekilde şubelere dağıtmalı, mevcudun çok olması durumunda milli eğitim müdürlükleriyle iletişime geçerek yeni şube açılıp, öğrenci sayısını tüm şubelere dengeli dağıtmalıdır.
- Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda rehber öğretmen desteği de mutlaka sağlanmalıdır.
- Okul öncesine yardımcı personel desteği sağlanmalıdır. Sınıflara malzeme, donanım desteği her sene başında mutlaka yapılmalıdır. Okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamına alınıp, niteliği geliştirilmelidir.
- Bu araştırma Düzce il merkezindeki okullarda yürütülmüştür. İlçeler de dahil edilerek daha kapsamlı bir çalışma yapılarak, okul öncesinde sorunlar ve çözüm önerileri ortaya çıkartılarak alana katkı sağlanabilir.
- Araştırmadaki katılımcı erkek öğretmenlerin alanda yaşadıkları farklı sorunların da olabileceği görüldüğünden, araştırma erkek okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri üzerine, sadece erkek öğretmenlerle yapılabilir.

Kaynakça

- Ağgül Yalçın, F., & Yalçın, M. (2018). Okul öncesi öğretmenlerin okul öncesi eğitimin sorunlarıyla ilgili görüşleri: Ağrı ili örneği. *İlköğretim Online Dergisi*, 17(1), 367-383. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.413784>
- Aslanargun, E., & Tapan, F. (2012). Okul öncesi eğitim ve çocuklar üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 219-238.
- Balaban, E. (2017). Türkiye’de okul öncesi eğitim ve okul öncesi öğretmenlerinin yönetim sürecinde karşılaştıkları sorunlar. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 63-89.
- Can, E., & Kılıç, Ş. (2019). Okul öncesi eğitim: temel sorunlar ve çözüm önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1), 483-519.
- Can, E., & Serençelik, G. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin okul yönetimine katılımlarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 525-542
- Ertör, E. (2015). *İlkokullarda görev yapan anasınıfı öğretmenlerinin yaşadıkları yönetsel sorunlara ilişkin görüşleri*. [Yüksek Lisans Tezi], Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Kandır, A. (2001). Çocuk gelişiminde okul öncesi eğitimin yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 151, 102-104
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (15. Baskı). Nobel.
- Kaya, N. (2013). *Okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar ve hizmet içi eğitim ihtiyaçları araştırma raporu*.

- Kök, M. Küçükoğlu, A. Tuğluk, M., & Koçyiğit, S. (2007). Okul öncesi eğitimin sorunlarına ilişkin öğretmen görüşleri (Erzurum ili örneği). *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 160-171.
- Kök, M., Tuğluk, M. ve Bay, E. (2005). Okul öncesi eğitimin öğrencilerin gelişim özellikleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 294-303.
- Kurşunlu, E. (2018). *Türkiye'deki okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel özelliklerinin incelenmesi*. [Doktora Tezi], Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (2014, 26 Temmuz). Resmî Gazete (Sayı: 29072).
- Özkubat, S. (2013). Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Dergisi*, 4(2), 58-66.
- Öztürk, Y., & Gangal, M. (2016). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin disiplin, sınıf yönetimi ve istenmeyen davranışlar hakkındaki inançları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 593-608.
- Sabancı, A. Altun, M., & Uçar Altun, S. (2018). Okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin görüşlerine göre ana sınıfı eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitimi Yönetimi Dergisi*, 24(2), 339-385.
- Sığırtmaç, A. Hoş, G., & Abbak, B. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunlara yönelik kullandıkları çözüm yolları ve önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(4), 205-223.
- Toran, M., & Özgen, Z. (2018). Okul öncesi eğitimde aile katılımı: öğretmenler ne düşünüyor-ne yapıyor?. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 229-245. <https://doi.org/10.17051/10.14689/issn.2148-2624.1.6c3s11m>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Zayimoğlu, F. Kaya, N., & Durmaz, E. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin görev sürecinde yaşadıkları eğitimsel sorunlar ve çözüm önerileri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(3), 68-94.
- Zembat, R. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin okul yöneticisi, meslektaşları ve aileler bağlamında algıladıkları çatışma durumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 203-2015.